

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на год. 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НИЈУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 ф., на по год. 3 ф., на четврт
године 1 ф. и 60 новч.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., на четврт год. 5. фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштом
унутрњом непосредно админис-
трацији „Гл. Црног.“ на Цети-
ње, или отпраћеништва поштом
на коју драго пошту, а коме је
паруници, може се претплатити
код г. *Петра Раманаковића*, К. Ц.
агента у Котору, а у Србији код
г. *Миле Стајића* књижара у *Био-
градцу*. Дописи се шаљу уред-
ништву. Рукописи се не враћају.
За огласе шаља се: за сваку
рјеч или за број од пет цвѐра
по 3 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 2 новч.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ.

— У понедељник на рођендан
Њ. В. Господара било је благода-
роње у манастирској цркви. Службо
је Високопреосвештени г. Митрополит
Митрофан са мјесним свештенством.
Били су присутни државни велико-
достојници, од иностраних дипло-
мата г. Губастов, г. маркиз Кастел-
бранко, г. Логотетис и г. Лормонтон,
официрски кор, чиновништво и гра-
ђанство.

— Њ. Њ. В. В. Књаз Насљед-
ник и Књагиња Насљедница, Књаз
Франц Јосиф и Књагиња Ана Ба-
тојберг, у сриједу су стигли из
Никшића у Бар.

— Г. барон Макио, аустро-угар-
ски министар при нашем Двору, са
госпођом, повратио се са свога пута
у Никшић и под Острог.

— Г. војвода И. Пламенац и г.
војвода Г. Вуковић отпутовали су
окомацко у Никшић.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 29 септембра.

Рекло би се, да Китај, без об-
зира на пријетње њемачкога Цара,
намјерава хладнокрвно приступити
успостављању правилних односа са
свјетским велесилама. Петроградско
„Н. Време“ пише: „Ако се није
могло ни сумњати, да ће Китај с
дубоком благодарности примити ве-
ликодушну одлуку рускога Цара,
који је заповидно својој војсци, да
се удаљи из Пекина, да облакна
Богдихану прво корако к мирним
преговорима, ипак је трудно било
очекивати, да ће Китај приступити на
оце претходне уступке, које су се од
њего тражиле прије него се отпочну
преговори о миру. Такоруска велико-
душност била је плодотворна про-
будивши у Китајским владајућим кру-
говима, вјеру у могућност часног
свршетка преговора о миру, без
које вјере не шаће се ни присту-
пити к тим преговорима. Како из-
гледа, сада већ нема основа сумњи,
да Китајска влада озбиљно тежи
што бржем закључењу мира. Она не
само пристаје да се предаду суду
главни кривци покрета против ино-
странаца, но сам Богдихан изјављује
своју готовост да одаде пошту гробу
убитога њемачког посланика. Сада
већ ништа не би имало станути на
пут мирним преговорима о условима
мира, који би дао јамства против
понављања скорашњих догађаја. Упо-
требљујући израз *закључење мира*,
треба сада више него икад имати
на уму, да у самој ствари државе
нијесу ратовале с Китајем, јер све
дјеловање ратних сила савезних било
је управљено, да се умире побуне
гомиле Боксера и уз њих пристав-
них дјелова родовне војске“.

Овако пише руски лист ушљед
едикта Китајског Цара о кажњењу
главних криваца прошлих догађаја,
о ком нас је едикту телеграф изви-
јестио прошле ноћјеле. У сагласју
са тим едиктом Китајски Цар упра-
вао је њемачком Цару сљедећу де-

пену: „Његово Величанство Китај-
ски Цар поздравља Њ. В. њемачког
Цара. Ми смо већ изјавили најдубљу
жалост, што је посланик В. В. Кете-
лер нао жртвом изненадног Китајског
устанка, ком наше власти није су
могле одољети, чим су били преки-
нути наши пријатељски односи. Ука-
зом од данашњег дана ми нарођу-
јемо да се принесу на олтар жртве
у спомен покојника и великоме секре-
тару Ун-Кону народили смо да из-
врши на олтару излијевање. Властима,
које воде надзор над трговином у
сјеверним и јужним лукама, ми смо
у исто доба наредили да узму све
потребито мјере, како ће спровести
покојниково тијело у отаџбину. Пошто
мртво тијело стигне у Њемачку, ми
смо наредили да се принесе друга
жртва на олтар, повјеривши то ви-
це-президенту министарства финан-
сија Лун-Хај-Хуану. Овим ми изра-
жавамо своју жалост и свој спомен
о покојнику. Китај је вагда подр-
жавао пријатељске односе са Њемач-
ком. Ми се с тога тврдо надамо, да
ће В. В. прије свега оцијенити велике
узајамне интересе Китаја и спољаш-
них држава и да ће те се одржи
од свакога гњева, да би што прије
било могуће договорити се о миру,
и да се постигне свострано сагласје
на вјечна времена. То је наша нај-
топлија нада и најживља жеља.“ Цар
Вилхелм је овако одговорио: „Китај-
скоме Цару. Ја, њемачки Цар, при-
мио сам телеграм Њ. В. Китајског
Цара и са задовољством сам видио
из њега, да В. В. тежи по обичајима
и преписима ваше религије искупити
убиство мога посланика, које је било
на поругу сваке културе. Али ја,
као њемачки Цар и Хришћанин, не
могу жртву изливања признати до-
вољном накнадом за такав преступ.
Уз мог убитог посланика пред пре-
сто Божији приступило је велики број
наше сабраће по хришћанској вјери,
епскопа, мисионера, жена и дјеце;
они су умрли за своју вјеру, која је
и моја, услед насилне смрти и поја-
вили су се на цебу као тужноци
Вашег Величанства. Ја не обарам
одговорност лично на В. В. ни за
увреду напешену посланицима ни
за тешку тугу проузроковану толи-
ким народима, вјероисповједима и
поданицима В. В., који припадлеже
мојој вјери. Али савјетници престола
В. В., на које пада одговорност за
учење у преступима, који су испу-
нили све хришћанске народе ужасом,
морају поднијети казну за своја гну-
сна дјела, и ако В. В. казни кривце,
ја ћу то признати осветом, која може
задовољити хришћанске народе. Же-
лите ли ви, В. В., дати своју руку
и примити подршку свих заинтерес-
ресованих народа, и са своје стране
изјављујем своју задовољитицу и
радо ћу поздравити повратак В. В.
у Пекин на ту сврху. Мој генерал,
фелдмаршал граф Валдерзее, добиће
наредбу да не само сретете В. В. до-
стојно вашем положају, него да даде
В. В. сваку заштиту, какву ви заже-
лите и која ће ви може бити од
потребе бити против бунтовника. Ја
такођер желим мира, али мира, који
ће исправити гријех, удаљити извр-
шену неправду у пуној мјери и у
сваком правцу, те обезбједити свима
иностраницима у Китају потпуну без-
пасност живота и имовине, особито
нак слободу религије.“

Овако је Цар Вилхелм одгово-
рио 17 септембра, али још 12 сеп-
тембра Цар Китајски издао је указ,
којим се неки Принци са Принцом
Туаном деградирају. То је било
познато и у Берлину, и за то се
може узети, да тијем указом Китај-
ског Цара Цар њемачки није задо-
вољан. Ипак уопште већина ино-
страних листова наоди, да је Ње-
мачки Цар, и ако је поновно своје
захтјеве да се казне кривци, у самој
ствари пружио Китајској влади нови
мост на путу измирења. Тај блажи
тон се приписује преговорима са
осталим велесилама. Ипак пада у
очи, како Цар Њемачки и у овом
одговору Цару Китајском уздржава
тон свјетскога Цара хришћанскога,
тражећи освету за све поубијане
Хришћане разних народа и разних
религија, премда се освета не слаже
са хришћанском науком.

Петроградска „Россиа“, не обра-
ћајући пажњу на ту рјечитост
Цара Вилхелма вели: „Њемачки мо-
нарх захтјева, као што је то било
изражено и у ноти грофа Билова,
да се прије почетка преговора казне
кривци; но да буду кажњени самим
Царем а не Јевропејцима, као што
је захтјевала нога њемачког држав-
ног секретара по иностраним дјелима.
То је сасвим лакше учинети и мо-
гућније. Кажњење је криваца потре-
бито, али је такођер потребито и
уздржање ауторитета Китајског
Цара. Кад би се успјело измирити
прво с другим, питање о умирењу
Китаја знатно би се облакнало. Јер
с повратком Богдихана у Пекин
мирни преговори могли би брзо на-
пријед поћи. Гаранције за будућ-
ност вагда би се могле прибавити.
Главно је прекидање ратних опера-
ција и повратак Китајског двора.
Како изгледа, Кванг-Си схватио је,
да не нема куд даље оклијевати, и
најпослије да ће се морати потчи-
нити захтјевима држава о кажњењу
криваца. Треба се надати, да у Ње-
мачкој нијесу жедни крви и да ће
деградирање Принца Туана и дру-
гих виших сановника бити први
корак ка испуњењу жеље њемачке
владае и осталих држава, које су у
принципу признале праведљивост
захтјева берлинског кабинета. На-
дајмо се, да ће и са стране Китаја
и са стране Јевропе сlijедити даље
кораца.“

Еле, на сваки начин, перо по-
чиње мач замијењивати и у Китају.

ПОВОДОМ 40-ГОДИШЊИЦЕ ВЛАДАЊА Њ. В. ГОСПОДАРА.

Петроградска „Свѣтъ“ доноси
сљедећи чланак:

Црна Гора справљала се прославити ри-
јетки јубилеј четрдесетогодишњице ступања
на престо Књаза Николе. На ту светковину
хитао је зет Књажев, Насљедник италијан-
ског Престола Виктор-Емануил, са својом
супругом рођеном црногорском Књагињом
Јеленом. И други чланови Књажевске по-
родице такођер су се справљали у почетку
августа поћи на Цетиње. Али трагична
смрт италијанског Краља Умберта у Монзи
принудила је Принца Напуљског, који
постаде Краљем Италије, мјесто да пође у
Бар у Црној Гори, да хита у Ређо и у
Монзу. Књаз Никола, мјесто светке вања
свога јубилеја, иде у Рим на спровод свега
љубљенога и цијененога пријатеља и сред-
ника. Друга шћерка Књаза Николе, Њ. Ц.
В. Велика Књагиња Милица Николајева,

која се справљала на очин јубилеј, пошла
је такођер са својим Узвишеним Супругом,
Њ. Ц. В. Великим Књазом Петром Нико-
лајевићем у Рим.

Ступање на престо Књаза Николе
назад 40 година доста наликује са ступа-
њем Виктора-Емануила III на италијански
престо Књаз Данил, претходник Књаза
Николе, такођер је погинуо од убилачке
руке, и млади Књаз, који је био дошао на
одмор из лицаја Луја Великог из Париза,
гдје је учио, морао је у 19 години узети
владу у своје руке.

Положај Црне Горе тада је био веома
тежак. Књаз Данил се узалуд мучио на
пољу дипломатском и ратном да добије
признање независности, у ствари вагда
самосталне и независне Књажевине, и добио
је само послуже Грховачке битке (1858),
благодарећи заузимању Русије и Француске,
разграничење Књажевине и Турске међу-
народном комисијом.

Црна Гора је тада имала првобитно
устројство народне војске, скоро без арти-
љерије и књице, првобитни народни суд,
Књажевина није имала ни путова, ни сред-
њих школа, ни поште, ни телеграфа, ни
полиције, ни трговине, ни правилних односа
с Отоманском Портом, па ни са осталим
државама. Књазу Николи пало је у дио,
да створи Црну Гору јевропском државом.

Год. 1861 у Херцеговини су устали
Хришћани против Турака и Црногорци
су помагали својој браћи, не обзирајући се
ни најмање, што између Херцеговине и
Црне Горе постоји међународна граница.
Књаз Никола је дуго водио преговоре с
Туреким и Јевропом у корист сродних Хер-
цеговаца, али узалуд. Порта је објавила
Црној Гори рат, услед ког је Књаз Никола
морао употребити све дипломатско умјење,
да спасе фактичку независност Књажевине,
што му је и пошло за руком, рауумије се
уз братску помоћ са стране Русије.

Тек пошто су погранични турски
блокхуси били уклоњени, Књаз Никола је
могао приступити унутрашњим реформама
и успостављању својих односа са великим
државама и с Портом. Не обзирајући се на
оскудна средства, Књаз Никола је присту-
пио к организацији народних и средњих
школа, издању грађанског законика у на-
родном духу, установи телеграфа, поште,
саобраћајних путова, подизању трговине и
финансија. У брзо цео српски народ стао
је следити на Црну Гору и на незина енер-
гичног Књаза као на српски Пјемонт. Пре-
порођај Црне Горе при оскудним средствима
изгледао је као чудо, и то је стегло Књазу
Николи неограничене симпатије у цијелом
Словенству. Уз све то Књаз Никола није
занемаривао усавршавање својих ратних
сила. И његова војска показала је у првом
рату Црне Горе и Србије против Турске
(1876) још невиђено јунаштво, на које је
Цар Александар II са њисне московског
Кремља обратио пажњу цијеле Јевропе.

У за тим у сљедећем руско-турском
рату г. 1877-78 Црна Гора је била са-
везница Русије, и толико је била на ви-
сини своје задње, да је потпуно заслужила
признање своје независности по санстефен-
ском миру. Ипак је Црна Гора морала, по
берлинском уговору, уступити Аустрији
освојени дио Херцеговине и Спич. Црна
је Гора добила приступ на Јадранско море,
тако да су Црногорци ступили у трговин-
ске односе са приморским државама на Ја-
дранском и Средоземном мору.

Књаз Никола је спојен са руским
Царским Домом везама родства. Тај при-
мјер бракова чланова црногорске Књажев-
ске Породице са члановима владајућег Дома
моћне државе поукао је за собом сличне
сродствене везе са Италијом, Инглеском и
Мекленбургом Дом Петровић-Његоша, по
броју и значају брачних веза, може се срав-
нити с Дрмовима Саксен-Кобург-Готским и
Данским.

У словенском свијету Књаз Никола
ужива, као виђени српски пјесник, нео-
бичну популарност. Црногорска Династија
својим херојским подвизима на бојном пољу
и постојаношћу духа независности, као
вјерни савезник Русије од Петра Великога
(1711) до данас одликовала се тврдошћу и
несакрушеном вјером у коначну побједу
Словенства уопште над својим непријате-
љима и злобним завидницима. Савез само-
сталних балканских народа и држава под
покровитељством Русије — то је политич-
ки идеал Књаза Николе. Јевреца је остало
не мало задивљена здравицом Цара Алек-

сандра III. у част Црногорског Књаза, кој је навао „јелиним вјерним другом Русије,“ у оно доба, кад се Русија, свјесна сила свога народа, гордила пред Јевропом својим изолираним положајем.

Господар Цар послао је Књазу Николи са својеручним писмом, поводом његова јубилеја, портрете Цара Александра II, Цара Александра III и Свој, осуће бриљантима Овим видљивим знаком пијаче Господар Цар још једном је учврстио исконно пријатељство, које спаја Дом Романова с Домом Петровић-Нjegoша од доба Петра Великог, узајамну љубав двају словенских народа и њихову одавност општој словенској мисли.

Желећи из дна душе Књазу Николи још других година живота и славнога владања, ми му с поштовањем подносимо честитања његова трудног четрдесетогодишњег државног рада на корист Црне Горе и на славу цијелог Словенства.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Цртице из четничког живота командира Ненада Дожића-Меденце.) Свети је задатак млађем нараштају да се са благодарношћу сјећа и са насладом припомиња о лицима, који се као узор могу узети у ма ком правцу човјечијег живота. Неписменост је крива, те су забораву предана многа витешка дјела нашијех хероја, којијема би се поносити могли и много већи народи. Данас, хвала Богу, ној на леђа не смијемо ништа товарити. Куд ће бољег средства, којим би се у витештву одушевљавале млађе црногорске генерације но што су животи и дјела нашијех славнијих предшаственика Збирка, која би говорила о животу и дјелима нашијех најбољијих јунака, била би изврсно добар приложак и за стварање моралног убјеђења у васпитној школи, јер и нема правог јунака, који се и великодушносту не би одликовао. „Поменик знаменитијех људи“ од г. Милићевића омиљен је и значајан баш с тога, што је обесмртило дјела великијех Срба, који су дјеловали на пољу ослобођења Србије и напретка њеног у ма ком правцу. Зар и нашим људима од пера није света дужност да раде на оставарењу поменика знаменитих Црногораца? — Да, то од њих захтијева осјећај благодарности за дјела великодушна и многокорисна за независност витештвом моћне домовине наше; то им налаже чувство хуманости и патриотизма као и свјесност националности наше. У колико ређи бивају стари јунаци наши у толико је преча потреба, да се том дјелу прије приступи. На посао, дакле, док још живе неки прваци из дуге борбе црногорске, која попуња најкрвавију страну из свемирној историји.

У тој намјери ја сам забиљежио, по причању старог командира Ненада Дожића-Меденце, једну епизоду из његовог дугогодишњег четовања, која карактерише колико овога нашега јунака, толико односе између Морачана и Колашинаца.

Ево те епизоде:

ЛИСТАК.

ЦРНОЈЕВИЋИ И ЦРНА ГОРА

Од г. 1479—1528.

(Свршетак)

VIII.

У прошлим чланцима ми смо прегледали доказивања Томићева, који је себи био поставио задатак, да на основу својих нових доказа, прикаже читаоцима Ивана Црнојевића прије пада Скарда као плаћеника у служби млетачкој, а послеје тога као турског санџак-бега. И ми смо већ видјели какве је врете доказивање Томићево. Доказали смо да је у томе доказивању не свјесно цитирао изворе и не вјерно преводио документе; и при свршетку смо констатирали факт, да г. Томић није нашао ни изио никакав докуменат у корист свог задатка.

То је г. Томић сам најбоље признао ведећи да има „непобитних доказа, да је посљедњих година своје владавине Иван признавао турску власт над Црном Гором,“ и наводећи „међу првима онај запис од г. 1486 на књизи писаној у дому Ивана Црнојевића а руком његова писара Николе вк дани и вк царство зјело крџикаго и прѣ кнскога изманљѣтскога цара Солаѣтан Бајазита“....

Г. архиманарит Руварац у својој расправи „Montenegrina“ први је покушао да личи Ивана Црнојевића сувјерене власти над Црном Гором; и он није имао другог доказа да изнесе него тај запис Николе дјака; али је он свјесно у цијелин тај запис штампао, у ком стоји, да је Никола дјак дописао ту књигу г. 1486 „у domu благочастиваго и Богом хранимаго господара Зетскога господина Ивана Црнојевића а в дни и в царство зјело крџикаго и прѣвискога изманљѣтскога Цара Султана Бајазита.“ Г. Томић је на тог записа изо-

Пођем из Врујаца са Николом Ђадовићем, Милинком Вучинићем, Милијом Радовановићем и Перком Шуковићем и изађемо на Блаца. Одатле оправам Николу у Равни код Лакића и Синана Палибрка, да покупе нешто друштва и да хитају к нама — На Лопате дођоше код нас оба Палибрка и ш њима пет другѣ С Лопата ноћно пођемо и у свапуће дођемо у Липово. Намјера ми бјеше, вели Нешо, да убијемо неколико Турака, а не да пљењујемо, и кажемо дружини што сам смислио. Ређи ће ми Синан: Не, Ненаде, изгинућемо. Вала, Синане, или ћемо изгинути или учинити велико јунаштво, да се прича — Синан убића, а и остало друштво мучи Сунце тек ограну — дан лијеп ка оно ти о св Спасу — овце се почеше отварати. Ми бијасмо заузели Диворад таман према катуна. Буљук оваца и за њим четворо дјече пројави — немамо на кога ударити. За овим најави и други буљук и ш њим два чобанина, оба поодрасла, ама немаху већих пушака. Видим, да немамо кога убити, те се договорим с друштвом, да оне овце пљигнемо и одмах напанемо и загрнемо они буљук оваца и окренемо преко Биестрице Мијаило Перичић ухвати једног чобанина, а један већи побјегне, те Лакић Анђелин пождене за њим и ухвати га пред самим катуном и доведе га. Ја, кад ускочих у овце, почех ломити чактаре; виђе то буда, па помисли, да их ломи Омер Атов Пешић због тога, што му те овце пасијажу ливаду, и узвикну, ено је Адо Омер подем чактаре! — Каква Омер, црни ти Омер! рече Турчин и искочи у катун, испали пушку и покличе: Устај ко је Колашинца, изагнаше Морачани пљигне, устај за лијепи дин! — Одлијегну глас колашинском равни и зациктала пушка, да се небо пролама и тек што смо окренули овце, а прве поћере стигоше. Бијемо се и ћерамо овце док изагнасмо под само Вучје Истурена бјеше турска стража поврх Липова па чим чу пушке и кликовања потрчи к Вучју и на само Ждријело дочекај нас плотуну из пушака. Ми ти сад остамо у сред Турака, заборависмо и овце и робове и јурисмо право кроз Турке и сви, зафалити Богу, здраво изађосмо. Но они, не шћеше не оставити но пождену Вучјем за нама и напред Вучја не опет претеку и ми не могосмо друго него остамо уред Вучја као тором Турцима ограђени. Главчица је мала, на врху равна, а ту равнину ограђиваше неки пеузлић сличан оном, што ограђује гувно — То бијаше наш шанац, бјеше друштво одмах поукака. Ја још не дошао у шанац а пред собом иза једног, прималога камена виђу, бјесе положи Турце, и нишани Пова Савина, примакох се, таман до камена, приијех грлић пушке над самом главом Турчина, па, бојећи се, да га не претурим, подигнем шпатлу у рамо, а пушка стругне камен. Турчин, опази, као муња скочи, а устанем и ја, по један корак отекочимо од камена и опалимо пушке — Он мене, посред бока, а ја њега међу оба ока, док ми поклопац главе скочи у шкрипци, ја панем на једну а Турчин на другу страну. То бијаше, Адем буљубаша Кофрѣ, који оста мртав у

ставио оно „благочастиваго и Богом хранимаго господара Зетскога.“ и све је тај запис на онај други му дио, сасвим споредни, који се обично налази у свим сличним записима, ради карактеристике времена, тако, да је у то доба била куга, у том запису шћаше одста стати „у вријеме страшне куге“, или што слично.

Из тога је записа г. Руварац извео доказ, да је Иван Црнојевић био тада кљетвеник Султана, па је овако наставио: „а ако тај запис то не значи, а ти, Зећанине, кажи, за што је твој дјак Никола Косијер поменуо тако турскога Цара, а не онако, као што га је на прилику поменуо милешевски дјак Владислав г. 1508, наизвајући га *вакокопресшутни и шројцезулни и шришканал досадитшлн влочештин Цар Пајазит?*“

Ми смо г. Руварац одговорили у нашој расправи „Г. Руварац и Montenegrina“ овако: „Кад г. Р. из првог записа закључује, да је писан у кљетвеничкој земљи, дакле подложној турском Цару, логички слиједи, да је други запис писан у земљи независној од турског Цара; дакле је Црна Гора била под Турском г. 1486, а Херцеговина, у којој је Милешево, није ни г. 1508! Ето до каквих логичких закључака доводи Руварачево тумачење историјских података у корист његова унапријед постављеног задатка! Мјесто да промпели и да призна, да је на *двору зетскога гостидара* сасвим разумљив и оправдан онај обзир према силном сусеђу — и овдје ћемо надоставити — који је од г. 1482 био сасвим на миру оставио Ивана Црнојевића на његовом новооснованом огњишту у планинском предјелу око Ловћена. И ту смо ушли претом на тај запис, који баш доказује независност Црне Горе оном јасним ријечним: „благочастиваго и Богом хранимаго господара Зетскога“, што г. Руварац није опазно, мучећи се да из оног другог дијела тог записа испиједи доказ против независности Црне Горе, што га је до абсурда довело.

крви, а ја се брзо опопластим и усеконим у друштво. — Цијће пушка никад не престаје, задиру зрна у наш природни шанџи а земља и прашина испод олова засипаше у очи. У том пуцању Селман Рафов Пешић, који са једном четом војника бијаше пријекијем путем пошао пред нама, викне Турцима: шта чините ту? — Трчите овамо, да ћерамо Влахе! — Син погинулог Адема плачући рече: Адо Селмане! ево Власи међу нама, но овамо за турски дин Какви Власи! — Ти да их оставиш, но овамо иди? На то љу ја: о Селмане, — не лаже те Турчин, ево мене с четом међу Колашинцима. Познаде ме Селман, вели Ненад, па вригну: а непуштите га за лијепи дан, док ми дођемо. Не бој се Селмане, заиста ћеш ме застати овје одговорим ја. Селман потрчи с четом вршићући и међући из кубура, — весели се прилици у којој ће Влахе поробити, ма кад се попримаче шанцу и кад Турци више погинулог Адема, нестале оног зора, а наступи обичан говор. Бољи са Селманом примакоше се шанцу, други опет и за њих у више редова. Одмах за овима дође Бећир Аметов Пешић, барјактар и с њим више од стотине друга. Турци се сад распореде у три реда око нас и сипљу огњем из пушака, али нас брани наш лијепи шанџић Турци виде, да нас зрна не могу загучити, а не смију јуришати на шанац, те испеше Турка Барјона на букву, која надвишеваше, наш шанџић Турци му пуње пушке и дођају их а Турко гађе и рани Радивоја Вулина у руку. Синан Палибрк гађе Турка и сагна га с букве. Ја кријем рану, да не види друштво, али из отворене ране с леђа крв ободила моје бијеле гаће а друштво то виђе у зло доба и један од наших узвикну: погibe Ненад Чуше то Турци и узвикнуше авравадено. Ја вичем гласовито: нијесам убијен, но сам се отук'о, но удрите ако Бога знате, да се у потемству прича о нама као о јунацима. Око заранак зовну ме Бећир Аметов: О Ненаде! — ја се озовем, — а он ће: вала, Ненаде, и ако си ми много јада дао, опет ми те жао; видиш, јадан, да не мож ништа учинити — предај се на турску вјеру. — Непредајем, се вала, Бећире, код мојијех најбољијех Морачана док и један траје од нас. — А бјесе су ти, Ненаде, најбољи Морачани, кад су на Лиму остали прошле јесени. — Остао их је још доста за те мој Бећире! — Па који су ту о Ненаде? — Атанаско Иванов, Перко Ђитов, Симо Стојанов и остали добри Морачани (овијех дакле, нема ту). — Бећир: о Атанаско Иванов! — (Ја Лакићу дођић као Атанаско и одазивај се), Лакић: а што ме зовеш о Бећире? — Вала, мога ми дина, не чудим се Ненаду, што је овје — он се тијем задојио — но се чудим, што ти унесе твоју лијепу главу, да ју оставиш овје. — Вала, Турчине, не жали главу, кад ћете с крвљу панути и кад ћу славно погинути... Мене, већ савладале ране и не могу више јасно говорити као прије, Турци опазили, па ме зове Селман: А гдје ти је он данашњи глас о Ненаде? — Ожедно сам, Селмане, па не могу да вичем. — Вала биће и друго

Сада је г. Томић, у свом „разјаснавању“ наше историје, пронашао да ће бити најбоље прећутати оно „благочастиваго и Богом хранимаго господара Зетскога“, па овако прискаче у помоћ г. Руварац: „Тај закључак покушао је оборити Л. Томановић у свом одговору архим. Руварацу, али је покушај узалудан, кад ево с других страна има се података, који изрично потврђују Руварчеву претпоставку. Наравно да и остали закључци дра Томановића, који су с овим у вези, немају основа, и мислим да није потребно бавити се, доказујући да је Иван био кљетвеник турског Цара, пошто ће се из даљега излагања видјети, да је и сам Иван тако мислио и радио.“

Г. Томић вели да је Томановићев покушај, да обори Руварчев закључак био узалудан; а да је то тако, за што би г. Томић онако преполовнио запис Николе дјака, и ону Руварчеву аргументацију Милешевским записом замијенио својим аргументацијама, од којих је она Руварчева боља, јер бар привидно за час има смисла?

Ми смо видјели, да г. Томић није могао успјети, да нађе доказа, да је Иван Црнојевић кад признао турску власт над Црном Гором; него је био принуђен да то доказује таквим аргументацијама, да му нимало не завидимо на части, коју је себи тијем стекао међу ученим људима. Па како да крстимо Томићеву тврдњу послје његове расправе да је „и сам Иван мислио и радио“ као турски кљетвеник!

Г. Томић се налазио у тако жалосном стању, кад се знојио, да докаже зависност Ивана Црнојевића од Султана, да је морао признати, да је „један међу првима“ од његових „непобитних доказа“ баш онај запис Николе дјака, и тијем сѣм смртну пресуду изрекао својој студији, јер тај запис јасно свједочи, да је Иван Црнојевић г. 1486 био господар зетски.

Али је то и сам Томић признао, ведећи, да је Томановићев покушај узалудан, „кад ево с других страна има се података, који изрично потврђују Руварчеву

нешто. — На шанац, Селмане, да видиш има ли што друго. — Вала, Ненаде, брзо ћеш бити моји ућуће....

Сутом се већ хвата, пале су тешке муке на јунаке, чебане нема више само по један фишек у пушкама, а у Ненада осим једног у пушци има и још један, помоћи ни одкуда. паничан страх овладао свима, ма у најмучнијим тренутцима Бог најчешће помаже —

Бећир и Селман гласно издавају наредбе: Чујете ли грађани — тако су један другог звали и ако нијесу сви из града били — Поређени сте у четири реда, ко би ноћас пуштио, да Власи утеку, неће се више Турчином звати, држите јуначки до сјутра, а кад се сване посјећемо их. — Ми држимо, да ће Турци сву ноћ ту остати, или, да ће поноћи на шанац јуришати, па ја, вели Ненад, наредих, да се окренемо један к другом као оно, кад се игра јарца и да сваки чува своју страну, па кад Турци јуришу на шанац, тада, и ви изметните по та сјађели фишек, па бјежите кроза њих — утећи ће барем половина а моју вељу пушку узмите, а једну ми малу дадите, дако бих се замијенио, јер ја не могу никад из шанца. Колашинци дуго зову, а ми им се не одаивамо. Наједанпут викнуше: Јуриш у њих! — запуца пушка и већ се почеше хватати за шанац, али га не прескачу... Умуклоше пушке, не чују се гласови. Мислимо, да тим хоће, да не измаме из шанца и да сваког похватају. За дуго остамо у шанцу кићајући и заиста ништа се не чује. Ја заборавим на рану и привучем се онамо гдје сам оладио Адема, али га нема — повуклоше га Турци кад јуришаше још мало почекасмо па кад виђесмо, да су заиста побјегли, изађосмо из нашег крвавог шанџића и упутисмо се дома, а о ранама нико не вођаше бригу. —

Не треба мислити, да је с Ненадом било какво јуначко друштво; — од оних што су били са њим, неки, јурећи кроз Турке одвојно се од друштва, неки остао рањен — само 11 друга дало је тај крвави отпор Турцима, којијех је било по самом турском приповиједању 570! Пушка Адемова, која је погодила командира Ненада била је напуњена двама зрнима, од којијех је једно само продрло, а друго је остало у њему и доцније је извађено.

С. Д.

(Нов велика народни добротвор) У Н. Саду је преминуо 10. септембра у 73. г живота Васа Јовановић Чича. Покојник је био брат познатог јунаку у великој мађарској револуцији Зарији Јовановићу Чичи. Н: мањи јунак него брат му, покојник је био жарки родољуб српски, који је и живио и умро само за свој народ. Како пишу војвођански листови, није било једне родољубиве ствари, у којој није учествовао покојни Чича, а у својој дичној Шајкашкој увијек као вођа. Вриједан и чувара и скроман стекао је лијеп иметак од 160 јетара земље или у новцу 100.000 круна и сав тај знатан капитал оставио је српској православној гимназији у Новом Саду, те овим даром ушао у ред великих народ-

претпоставку“ Дакле г. Томић свој „први непобитни доказ“ сам називље „Руварчевом претпоставком,“ којој су потребите његове аргументације! А какве су те аргументације ми смо видјели а и сам их је г. Томић оцијенио, кад је ту „претпоставку Руварчеву,“ означио као свој „први непобитни доказ“ у својој расправи.

Него истина нађе пута да просине, и она је синудла у једној примједби Томићеву при свршетку његове расправе у којој г. Томић побија г. Руварац, који пише, да је Иван Црнојевић умро као монах Јов, сљедећим документима:

1. Оним сенатским писмом од 12 јула 1490 које је било управљено Domino Ivano Cernoviehi; и другим писмом од истог дана провидуру которском, у ком сенат тако исто називље Ивана — одакле г. Томић утврђује, да се „у посљедним вјестима пред смрт о Ивану говори као о *сјетловном господару*.“

2. Сенатским писмом провидуру которском приликом смрти Иванове, у ком се Иван називље „Signor Ivan Cernovitch“; ал поред тога из тог писма види се, да је провидур которски питао сенат, како да се влада „у случају да би г. Ђорђе, његов син, ком припада власт предата му од оца, (a chi appartien il dominio congnatoli etiam per il padre), имао какна клопота или досађивања од Турака.“ Па даље: „Много нам је мило будући добро задовољни што предечени г. Ђорђе има да наслиједи свог реченог оца у власти“ (habia succeder al dicto suo padre nel dominio); и најпослије сенат наређује у тош писму свом провидуру у Котору, да одма саопшти Ђорђу Црнојевићу „задовољство и уживање наше што имамо од његова наслеђења на мјесто очино (de la succession sua in loco del padre).“ Опажамо како г. Томић доноси ово писмо, тако важно за његову расправу, не у цијелин, него у три одломка, у којима нема одговора которском провидуру, како да се влада у случају да Ђорђе, при ступању, па владу узима

них добротвора, а међу добротворе новосадске гинивизије у ред највећих, јер последице Саве Вук-вића, оснивача њезина и Милоша Бајића, нико јој толики дар не даде. Слава нека је личноме јунаку, жаркоме родољубу и великом народном добротвору чича Васи Јовановићу!

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Садице воће у октобру.) О јесењем сађењу воћа и у напредних њемачких воћара много се проповиједа, па куд и камо треба о томе у нас више говорити. И у њих се још много о томе расправља, дали да се сади у јесен или прољећа, међутим сви искуснији воћари држе се тога, да воће треба садити у јесен.

У пјесковитом земљишту још донек може то бити и свеједно којег ће се мјесеца садити воће с прољећа. Друкчије је то у тежој иловачастој земљи које је скрива напојена влагом преко зиме. У овакој земљи је сађење с јесени одрво велике важности и понајбоље. Но и то не у дубоку јесен на крају новембра и децембра, јер то је још горе него кад се сади с прољећа. Свака воћка која се што раније посади, све боље напредује.

Кад се и пр. јабука посади у октобру, док је још топлије па последије четири недеље извади из земље, видеће се на жилама безброј ситних бијелих и меканих кичића. Дрво, је — дакле — привикло још прије зиме на своје ново мјесто, већ се учврстило тамо. Тако дрво не болује преко зиме ни мало и како се с прољећа земља загрије, почиње и оно тјерати и развије већ прве године доста јаке љеторасте и много лишћа. Дрво к је с прољећа посади неће никад бити тако А да такво дрво рано с јесени посађено пропадне врло ријетко бива.

Ако се таким дрвету, које је рано с јесени посађено друге године појаче, срежу гране, петјераће по читав метар дуге љеторасте и тиме ће већ створити прилике да се развије лијепа круна.

Друкчије је то код оног дрвета које је посађено у новембру и децембру. Земља је тада хладна, а иловача још уз то и влажна. Само у ријетким случајевима створе се тада на жилама нове жилице. Резови на јачим жилама поцрне и тек касно у прољеће почиње дрво тјерати и то јадно и чемерно. Обично прве године и не истјера више, него само по малу лишћа. Такво дрво често болује и друге године, или истјера тек омање љеторасте.

Према томе јасно је, да се сађењем воћака у позну јесен а у иловачу лошији успјех постигне, него прољетним сађењем, а најбоље је, да се воће сади већ у октобру.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 29 септембра

(Из цетињске женске основне школе) 29 септембра, на 9 ура у јутро, било је освјештење Св. Водице и призив Св. Духа у женској основној школи, која је тог дана

каква клопота од стране Турака; а не може се никако претпоставити да сенат у том писму није одговорно свом провидуру на тако важно питање!

3. Сенатским писмом бајлу у Цариграду, из ког г. Томић наводи само, како сенат јавља свом дипломатском преставнику на Порти, да је Иван Црнојевић умро „оставивши власт и господство (dominio et Signoria) Ђорђу, свом првородном сину“. Па г. Томић наставља: „а то се понавља још неколико пута које у овом писму, које у другом једном упућеном секретару Марку Беањану“. Одакле следи да ће у тим писмима још штогод врло важно бити о политичком положају Црне Горе за вријеме Ивана Црнојевића, што се г. Томићу учинило и сувише, да побјеги г. Руварца; али будући исељовац тега доба наше историје неће пропустити а да не потражи у млетачком архиву Deliberazioni, Reg. XXXIV, f. 69 и 70, гдје се налазе ова важна писма сенатска приликом смрти Ивана Црнојевића.

4. Повељом Ђорђа Црнојевића од 14 дек. 1893 Годубовцима, у којој вели: „слушаче господину Ивану смрт а ја господин Ђорђе син Иванов милостију Божију оставих на његово мјесто господствовати“. (Вукова заоставитина у Нар. Биб. у Београду, бр. 604).

Овим је документима г. Томић хтио доказати да Иван Црнојевић није умро као монах Јов него као „свјетовни господар“, чим је неговатице сам опрочекао, што је у својој расправи толико доказивао, да је од г. 1482 Иван Црнојевић управљао Црном Гором, као Султанов намјесник и „турски санџак-бег“; јер наведена писма млетачког сената, признајући му „Dominio et Signoria“ нијесу могла изразитије потврдити суверенску власт Ивана Црнојевића.

Јадан провидур которски, који је до тада признао сенатско писма, која су сматрала Црну Гору зависном од Султана,

отпочела свој годишњи рад. Свечаности присуствовали су министар просвјете г. војвода Симо Поповић, начелница института Царице Марије Софија Петровна Мертваго, главни надзорник основних школа г. Ђуро Поповић и преставници цетињске општине. — По највишој заповјести Њ. В. Господара, министар просвјете повјерио је начелници института вишу управу и надзор над женском основном школом на Цетињу.

(Из главног одбора за подизање дома умоболниц.)

(Наставак.)

Преко помоћника окружног одбора Црмичког г. свештеника Луке и Ђура Никова Ивовића, Малише Белова Поповића и кмета Сава Маркова Вучевића приложила је — заједнички — Општина Горњо-сеочка — — — — — ф. 50.

Преко г. Митра Вукчевића, члана окружног одбора ријечког, а писара Књажа. Министарства Правде приложили су из општине Прогиновићке:

	фор. н.
Гр. + кап. Саво М. Радуновић	5 —
Кап Јоко С. Радуновић	5 —
Лазар М. Радуновић	1 —
Официр Перо Р. Радуновић	3 —
Ристо Мил. Радуновић	50 —
Стеван Сав. Радуновић	50 —
Кмет Андрија Мил. Радуновић	1 —
Тодор Муј. Радуновић	50 —
Вас Жив. Ројановић	1 —
Шширо Мат. Радуновић	50 —
Кићо Мат. Радуновић	50 —
Саво Давид Радуновић	1 —
Марко Ст. Радуновић	1 —
Матан Гав. Радуновић	1 —
Стеван Гав. Радуновић	1 —
Крсто Ник. Радуновић	2 —
Ђуро Сав. Радуновић	1 —
Илија Кик. Радуновић	50 —
Живко Ил. Радуновић	1 —
Саво Гиг. Радуновић	1 —
Алекса Ив. Радуновић	1 50 —
Милош Ст. Радуновић	50 —
Лука Тол. Радуновић	1 —
Лазар Сав. Радуновић	1 —
Михо Ђур. Радуновић	3 —
Ристо Мит. Радуновић	1 —
Стеван Сав. Радуновић	2 —
Гигеје Мић. Радуновић	3 —
Гигеје Крет. Радуновић	1 —
Бело (Иван) Ас. Радуновић	1 —
Саво Мар. Радуновић	1 —
Митар Жив. Радуновић	1 —
Мишас Ђук. Радуновић	1 —
Радоје Ник. Радуновић	1 —
Илија Ив. Радуновић	5 —
Ристо Агин Радуновић	3 —
Никола Агин Радуновић	1 —
Петар Агин Радуновић	3 —
Стеван Маш. Радуновић	1 —
Јаков Ал. Радуновић	2 —
Никола Ал. Радуновић	2 —
Митар Кој. Радуновић	2 —
Стеван Лак. Радуновић	50 —
Ђуран Рад. Радуновић	3 —
Филип Маш. Радуновић	1 —
Саво Маш. Радуновић	1 —

пошто се Ђорђе оженио с млетачком властелином и насљедио свога оца, у чуду се нашао, да пита сенат, како да се влада, ако Турци стану узнемиравати Ђорђа? Што нам овако јасно представља тадашњи политички положај Црне Горе? Пошто се Иван Црнојевић склонио у зетске планине, он више није узнемиривао турске посједбе, ни Турци његове, и тако су се прекинули сви односи између Турске и Црне Горе. Млечки, кад су били у завађи са Иваном, тражили су помоћ Султанову, ласкајући му као врховном господару Црне Горе, истичући га као таква; а тек су с Иваном Црнојевићем ступали у пријатељске односе, то је преставало. Али да је Султан био збиља врховни господар Црне Горе, и да га је збиља млетачки сенат сматрао као таквога, не би га тако преко ноћи престао и даље сматрати као таквога, када знамо, како је пазно да га не уврједи.

Ко прочита ову примједбу Томићеву, последије његове расправе, мора се чудити и чисто нејверовати, да је расправу писао исти човек, који и ту примједбу. Јер ако г. Томић није заборавио што је у својој расправи доказивао; ако себи није био поставио задатак да пошто по то прикаже основаца Црне Горе завниог од Турске; и ако га је збиља руководио љубав према историјској истини: за што се није користио у својој расправи оним важним документима, које је употребио у својој примједби, да докаже г. Руварцу, да Иван Црнојевић није умро као монах него као свјетовни Господар?! Јер свако ко прочита радњу Томићеву мора признати, да у њој није изнио документата ни из далека тако важних за питање, које је расправљао, као што су важни они, које је навео у поменутој примједби.

Тако је г. Томић, побјијајући г. Руварца сам поткопао аграду, коју је толиком муком подигао. Али ни ту није био боље среће, јер, прво, Иван се могао поткадућерити и на смртној постељи; друго,

	фор. н.
Стеван М. Думовић	1 —
Машо Ђуканов	50 —
Јоко Драгов	50 —
Јанко Ник. Думовић	2 —
Мјарко Баљ Вукићевић	2 —
Митар Баљ Вукићевић	2 —
Андрија Ђуканов	1 —
Милош Крстов	1 —
Мујо Буљов	1 —
Саво Буљ. Вукићевић	2 —
Живко Ник. Вукићевић	2 —
Никола Кићов	1 —
Ристо Перов	2 —
Јован Перов	50 —
Ђуро Марков	1 —
Јошо Николић	2 —
Пеко Живаљев	2 —
Богдан Живаљев	2 —
Зеко Јоков	50 —

Свега: фтор. 147.50;

Од прије: „ 19285-86; ока ж. 16036; брава 74;

Укупно: „ 19432-36; „ „ 16036; „ 74.

(Наставиће се.)

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Орган у сјеверној Америци.) Орган, који је разорио тексаски град Галвестон, није изненадио метеорологе. У Америци су се бојали такве катастрофе ради ненададе промјене температуре. Само се држало, да би орган могао дјеловати у противном правцу, него се у истину догодило. Кад је год 1886 страшна олуја опустошила Мексику и са земљом савирила приморски град Индианоу, проречен је исти удес и Галвестону, који је лежао на острву. Град је већ том приликом немилу опустошен, те су пострадали хиљаду људи. Вијести о органу бивају све страшније. Тексаски је гувернер јавно, да број погинулих износи до 30.000. Међу тијем жељезнички чиновници и путници који су се превезли опустошеним крајевима, рачунају, да је заглавило и до 10.000 људи. Опустошено је преко стотине мјеста, а Галвестон са свим јем разорен. Тај град лежи на острву и бројно је 40.000 становника. Острво је дугачко до 30 миља. Око острва је море доста плитко, само је у галвестонској луци нешто дубље. Цио град је једна рушевина. У кућама лежи вода до пет стопа високо. За времена олује су у град заплускивали са морске пучине као кућа високи валови. Море је у луци ударило о обалу парабродима као с ораховим љускама. У луци и на мору разбијено је седам великих морских параброда, међу њима три енглеске товарне лађе и стотину и педесет једрењаца. Сви ти силни бродови потонули су. Мост, што је спајао Галвестон са копном, потргла је олуја као суху грану са дрвета. Мртва тјелеса леже гомилама по граду. До сад их је набројено 1000. Сви болесници у двије градске болнице и убожници погинули су. Понајвише су попадали са кревета, те се потопили, а она их је вода и олуја развијала. Страхоту опустошења повећала је ноћна тама, пошто је разорена пливар-

он се могао покалућерити и док је здрав био, а да о томе ништа не зна сенат млетачки. А што га његов насљедник не називље именом Јова, и што говори, да га је насљедио последије његове смрти, то је сасвим појмљиво, јер остарјели господар, и пошто је примио монашески чин, није престао бити у очима својих господаром Црне Горе.

Ресуирајући резултат наших опажања на радњи г. Томића, констатирамо:

1. Да г. Томић нејверно цитира Млечки и зпис Николе Дјака и несавјесно преводи документе на штету независности Ивана Црнојевића;

2. Да г. Томић није изнио апсолутно никаква доказа, да је Иван Црнојевић икад признао над собом власт Султанову, него се г. Томић само томе домишља, велики сам: „биће“ — „може се узети“ — „по свој прилици“ против јасних докумената, који изрично називљу Ивана Црнојевића: „Господар“ — „Signor“ (како Млечки титулишу сваког владарца па и Султана) признајући му Dominio et Signoria, чим се највећма може изразити суверенска власт једног владарца независног.

3. Да г. Томић не обраћа пажњу на археологију, која је једно око историје, јер архитектонски остаци Иванових грађевина на Цетињу са Душановим грбом, који се на Цетињу и данас налазе, рјечито говоре о великој мисли, којом је овај посљедњи независни српски владар Цетиње основао.

4. Да г. Томић не обраћа пажњу ни на хронологију, што обара његове закључке, као што смо видјели при опсади Скадра, и приликом нападају Ђорђа Црнојевића на млетачку границу у Боки.

5. Да је г. Томић најпослије сам нехотице себе побио.

И сад се намеће питање: који је белај нагонио г. Томића на ту радњу против господара посљедње независне српске

државе, Немањинке колијевке и дједине, који се жртвује народној државној мисли, па се с њом склања у високим пустим планинама, и ту оснива Црну Гору, да се за ту мисао сама мученички бори четири вијека на славу и корист српскога народа; и да ту осује прву словенску штампарiju, одакле се распрострло ново оружје по свим српским крајевима, које је Српство спасло у најкрвнијем вјековима робовања, уадржавши правослање, док му је света Москва почела то оружје шилтати!

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

БРИСЕЛ, 24 септембра. — Принц и Принцеса Алберт стигли су без инцидента.

ЊУЈОРК, 24 септембра. — „Хералд“ доноси из Вашингтона, да влада намјерава учинити енергичне кораке, да принуди Турску, да исплати одма обећаних 90,000 долара накнаде за америчке штете у вријеме јермонско сјече.

БУДАПЕШТ, 25 септембра. — Персијски Шах приспио је инкогнито из Цариграда преко Биограда и враћа се у Персију преко Русије.

БРИСЕЛ, 25 септембра. — Вијест о комплоту није озбиљна. Само су двојица уапшена.

ЛОНДОН, 27 септембра. — Услед владине побјоде при изборима Сализберијево министарство да ће оставку привидну, да се евентуално лакше кабинет модифицира.

Англо-бурски рат.

ЛОНДОН, 24 септембра. — Робертс телеграфира из Претерије, да је један батаљон добровољаца напао

државе, Немањинке колијевке и дједине, који се жртвује народној државној мисли, па се с њом склања у високим пустим планинама, и ту оснива Црну Гору, да се за ту мисао сама мученички бори четири вијека на славу и корист српскога народа; и да ту осује прву словенску штампарiju, одакле се распрострло ново оружје по свим српским крајевима, које је Српство спасло у најкрвнијем вјековима робовања, уадржавши правослање, док му је света Москва почела то оружје шилтати!

Ми не знамо да у српској историји има драмскије личности од Ивана Црнојевића, јер се на њега био оборло сав теорет традиција српских владарца и српске државне мисли, под којим теретом не пада, него се пење на непоплаљиви Арапат, да отоме пркоси и турској сили и млетачком лукавству.

Гвџераци завршујући своју дивну поему о паду флорентинске републике, уздржава се да говори о свршетку једног великана: „остављам жетву недотакнуту — вели — ономе који узме да у њу уложи снажну руку. Али који год у себи не осјећа дух велик, нек се стиди да је на њу пружи; посљедњи издисаји слободе једног народа свети су као ковчег Божиј; нек се сјети Узе.“ Хисторијски дрма и народна појема, као Лук Одисејев, убијају сваког, ко их узме у руке а не црвеније их.

Нека г. Томић сада сам размисли да ли се то на њему обиснило...

*) А кад дођоше до гуина Нахилова, Уза се маши за ковчег Божиј и прихвати га, јер волови потеглоше на страну. И Господ се рагњио на Узу, и удари га Бог оиће за ту величју, те умрије оиће поред ковчегга Божијег. — Друга књига Самуилова, чл. VI.

Буре код Булфонтеа и да се повукао последије боја, који је трајао три уре, јер је непријатељ био јачи него се мислило.

БЛОМФОНТЕН, 28 септембра. — Инглези су опет заузели Смит-филд, Вененер, Еволтсдорп. (А кад су их Инглези изгубили, није се ништа јављало! У.)

ЛОНДОН 29 септембра. — Робертс телеграфира из Преторије, да се генерал Бартолет у уторник био са Бурима код Кридерсдорпа. Бури су изгубили многе мртве код Каминдена. Жељезнички влак био је оштећен. Тројица су остали мртви, а један официр и 15 момака рањени. Бури су напали Инглезо, који су одили у помоћ, проузрокујући им велике губитке. (Није јасно, ко је претршио ове губитке. У.)

Догађаји у Китају.

ПARIЗ, 23 септембра. — Делкасо је предложио заједнички основ преговора са Китајем: казњење главних криваца, које ће назначити представници војесила у Пекину; накнада штета; постојана стража у заштити легација у Пекину; разрушање тврђаве Таку; окупација два мјеста на путу од Пекина у Тјенчин; забрана увоза оружја у Китај.

ВАШИНГТОН, 23 септембра. „Рајтер“ доноси да Макинлеј пристаје да се казне китајски великодостојници, који су кривци.

ЛОНДОН, 24 септембра. — „Деликроникл“ доноси из Вашингтона: Сједињене Државе предлажу државама, да се китајски цар позове у Пекин, и да састави владу од људи напредних. Цар тада да изда одиет, којим ће лишити Царицу њеног достојанства. Војска цивилизираних држава да штити Цара. Принц Туан да буде на смрт осуђен.

ПЕКИН, 24 септембра. — „Рајтер“ јавља да су Руси изашли из љетњег дворца.

ВАШИНГТОН, 25 септембра. — „Рајтер“ доноси да је одговор Сједињених Држава на ноту Делкасову састављен у смислу већ познатом дипломатском тијелу у Вашингтону. Сједињене Државе не пристају ни да се забрани увоз оружја у Китај, ни да се постојана војска остави у заштити легација у Пекину, што да се постојано окупира пут између Пекина и мора.

ПЕКИН, 25 септембра. — Војска јапонска отпочела је повлачити се из Пекина. Половина војске повратиће се у Јапон.

ТЈЕНЧИН, 26 септембра. — Лихунг-Чанг отпутовао је у Пекин. (Колико је пута то већ јављено! У.)

ПЕТРОГРАД, 26 септембра. — Руси су заузели Мугден са много топова.

ЛОНДОН, 27 септембра. — „Долителеграф“ доноси из Кантона, да је 5000 устава разбило царску војску.

ПЕТРОГРАД, 27 септембра. — Да се утврде најживљи пријатељски односи са Китајем, Цар је народно да се не анектира ниједан дио китајског земљишта, него само да се обезбједи жељезница манџурска и пловидба по Амуру.

ХОНГКОНГ, 27 септембра. — Све инглеске бијело трупе опозване су одма у Хонгконг. Узрок није познат.

ЉУЖОРК, 28 септембра. — Из Пекина долази вијост из поуздана извора, да је Ли-Хунг-Чанг одговорио повољно на њемачке захтјеве: да ће неки великодостојници бити на смрт осуђени, док на доживотну тамницу, а Принц Туан да ће бити послан у прогонство.

ЛОНДОН, 28 септембра. — Из поузданог извора се јавља, да је Сализбери пристао на њемачку ноту.

ТЈЕНЧИН, 28 септембра. — Вицекраљеви земљишта Јангзе били би позвали двор, да се поврати у Пекин, иначе да ће дати оставку.

ПЕКИН, 29 септембра. „Рајтер“ доноси, да је изашао царски едикт, који наређује, да се одма изврши смртна казна над неким великодостојницима. Принц Туан осуђен је на прогонство. Неки су осуђени на доживотну тамницу. Сва руска војска оставиће Пекин, осим једне пјешадијске чете.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

У Складишту књига К. Ц. Држ. Штампарије налазе се у промету шледећа дјела:

- 1.) Српски Буквар од Ђура Поповића и Ј. Рогановића. III. издање. Циј. 20 н.
- 2.) Читанка за I. разред од Ђ. Поповића. III. издање. „ 20 н.
- 3.) Познавање и његовање човјечијег тијела за I и II. разред од Ђура Поповића и Андрије Јовићевића. I. издање. „ 10 н.
- 4.) Рачуница за I. разред од Ђура Поповића и Андрије Јовићевића. I. издање. „ 15 н.
- 5.) Читанка за II. разред од Ђура Поповића. II. издање. „ 30 н.
- 6.) Рачуница за II. разред од Ђура Поповића и Андрије Јовићевића. I. издање. „ 20 н.
- 7.) Приповијетке Старог Зајета за II и III. разред од Андрије Јовићевића. I. издање. „ 15 н.
- 8.) Читанка за III. разред од Ђура Поповића. I. издање. „ 50 н.
- 9.) Историја Српског народа за III и IV. разред од Мила Ковачевића и Лазара Перовића. I. издање. „ 35 н.
- 10.) Земљопис Књажевине Црне Горе за III. разред од Ђура Поповића и Јована Рогановића. III. издање. „ 20 н.
- 11.) Православни Катихизис I. дио за III. разред од Ђура Поповића и Пера С. Мартиновића. I. издање. „ 12 н.
- 12.) Познавање и његовање човјечијег тијела за III. разред од Ђура Поповића и Андрије Јовићевића. I. издање. „ 15 н.
- 13.) Геометрија за III и IV. р. од Пера С. Мартиновића и Ђура Шпадијера. I. издање. „ 30 н.
- 14.) Читанка за IV. разред од Ђура Поповића. I. издање. „ 80 н.
- 15.) Православни Катихизис II и III. дио за IV. разред од Ђура Поповића и Пера С. Мартиновића. I. издање. „ 20 н.
- 16.) Познавање и његовање човјечијег тијела за IV. разред од Ђура Поповића и Андрије Јовићевића. I. издање. „ 20 н.
- 17.) Приповијетке из Новог Зајета за IV. разред од Андрије Јовићевића. I. издање. „ 12 н.
- 18.) Теорија Књижевности, од проф. Ј. Ђепаве. I. издање. Циј. ф. 1 —
- 19.) Преглед основног Богословља, од проф. Живка Драговића. I. издање. Циј. 60 н.
- 20.) Лекције из Православног Хришћанског догматичког Богословља, од проф. Лазара Т. Перовића. I. издање. Циј. ф. 1 —
- 21.) Омилитика, од проф. Лаза Поповића. I. издање. Циј. 80 н.
- 22.) Историја Педагогије, од проф. Живка Драговића. I. изд. Циј. ф. 1 50
- 23.) Цетињски Сватови, од Драгутина Ј. Илића. I. издање. Циј. 20 н.
- 24.) Освојење Бара, сијев од Војводе Сима Поповића. I. издање. (прештампано из „Зете“) Циј. ф. 1 —
- 25.) Рамо, сијев од Војводе Сима Поповића. I. издање. Циј. 80 н.
- 26.) Двојековна влада Славне Куће Петровић-Његоша, написао проф. Лазар Т. Перовић. I. издање „ 50 н.
- 27.) Свједочанства за Основне Школе. „ 3 н.
- 28.) Балканска Царица, од Николе I. друго издање на финој артији. Циј. ф. 1 —
- 29.) Балканска Царица, од Николе I. друго издање на простијој артији. Циј. 60 н.
- 30.) Скупљене пјесме, од Николе I. друго попуњено издање „ 80 н.
- 31.) Потоњи Абенсераж, од Николе I. друго издање. „ 70 н.
- 32.) Хајдана, од Николе I. друго издање. „ 70 н.
- 33.) Књаз Арванит, од Николе I. друго издање. „ 50 н.
- 34.) Јуначки Споменик. Пјесме о најновијим турско-црногорским бојевима. сјеване од Великог Војводе Мирка Петровића. III. издање. „ 50 н.
- 35.) Српско Огледало. Циј. ф. 1 50

Књиге се поручују преко Прве К. Ц. Повлашћене Књижаре П. М. Калужеровића на Цетињу.

Број 292 д. з.

Цетиње, 21 Септембра.

У П Р А В А
К. Ц. ДРЖ. ШТАМПАРИЈЕ.

У Првој К. Ц. Повлашћеној Књижари П. М. Калужеровића на Цетињу, налазе се у промету за основне школе следећа дјела:

- 1.) Апостол и Јеванђеље. Циј. ф. 1 20
- 2.) Буквар Словенски. Циј. 12 н
- 3.) Ботаника. „ 24 н.
- 4.) Зоологија. „ 36 н.
- 5.) Земљодјелска Читанка. „ 36 н.
- 6.) Катавасија. „ 19 н
- 7.) Кућарство. „ 54 н.
- 8.) Латиница. „ 12 н.
- 9.) Минералогија. „ 30 н.
- 10.) Општи Земљопис. „ 43 н
- 11.) Прва настава у вјери. „ 12 н.
- 12.) Писмени састави. „ 17 н.
- 13.) Рачуница за IV. раз. „ 24 н.
- 14.) Физика. „ 75 н.
- 15.) Часловац. „ 12 н.

Школска учила и мапе.

	фор н.
1.) Мапа Балканских Земаља	12 —
2.) Мапа Јевропе	8 —
3.) Мапа Црне Горе	1 50
4.) Шрајберове природописне слике и (за зид)	35 50
5.) Природописне сл. за зид 36 таб	14 50
6.) Српски Глобус од 8“ у пречнику	8 —
7.) Мети с полумеријаном	11 —
8.) Мети с меридијаном	18 —
9.) Збирка Геометријских тјјела кутија	5 —
10.) Словарница или писмарица	3 60
11.) Штица за зид удешена	2 50
12.) Рачуналка за цијеле бројеве	12 —
13.) Рачуналка за разломке	12 —

Цетиње, 23 Септембра 1900.

Прва К. Ц. Повлашћена Књижара П. М. КАЛУЖЕРОВИЋА.

О Б Ј А В А.

Сагласно наредби Књаж. Окружног Суда Вир, издатој од 7 марта ове године Број 215 и п. IV. 1900 19. Поводом затраживања дужитеља за дугове које дугују: Лука с браћом; синови пок Сава Маркишина Станковића.

Са овим се износи све њихово имање осим законито што се оставља презадуженоме, на јавној продаји за измиру њихових дугова.

Такођер јавља се свима дужитељима поменуте браће Станковића, да до 15 октобра ове 1900 год. поднесу капетанском племенском Суду чисте документе (признанице), по којима траже дуг; у противном случају, који се до реченог дана не би пријавио, лично, или преко опуномоћеника, то губи право на доцније потраживање, јер ће се 15 октобра 1900 помеђу дужитељима учинити намир.

Сотонићи, 1 септембра 1900.

Број 285.

Капетанија Сотоницка.

Кап. Милан Поповић.

Број 66
122 (4—4)

„Срнове рокове и скоро убијене или још живе птице грабљивице купује уз најбоље цијене, препаратор и сакупљач

Ernst Grossmann
и Kotoru.“

Број 68
21 (3—3)

На знање мојим пријатељима, да сам се од 25. Септембра, са станом намјестио у мојој повој кући у Новој вароши — „Херцеговачка улица“

Цетиње. Митар Т. Перовић.

Број 69
26 (1—1)

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

У вашој великој жалости приликом смрти милог нам оца, односно брата, стрица и брата, до највише старости официра

СТАНКА БУРОВА ИВАНОВИЋ,

који се пресели у вјечност 6 септембра ове године, у 76 години свога примјерног живота, неможемо продустати, да се у ово неколико редака не одазовемо са особитом благодарношћу свијема који нам брзо искрено саучашће указаше у нашој великој жалости. На првом мјесту нека је особита хвала госп. сардару Јагошу Радовићу, који је преко свог секретара изволио изјавити нам најтоплије саучешће. Г. г. свештеницима: попу Ареу Поповићу, попу Перу Ивановићу, попу Луки Поповићу и попу Вуку Поповићу; командирима: попу Николи Симоновићу, Гигоју Лукићу са братом г. официром Велишом и са фамилијом; Велиши Лавовићу; подкомандиру Вељу Бурову, капетанима: Илији Поповићу и Поваку Радовићу са браћевницима, Јагошу Велимировићу потпоручнику, официрима и свијема који нам указаше искрено и братско саучешће.

Понаособ нека је особита хвала г. Зорији Радичевић, учитељу подгоричке школе, који је дирљивом бесједом описао живот и рад покојников од млађих година па до смрти, којом је пронашао покојника при ратску са многобројним жалницима.

Доње Сјенице, (Кучи) 14 септ. 1900.

Ожаловљени:

синови; оф. Мирко и пјешак Иван Ивановић; синовици: Војвода Васо Ивановић и командир Настадин и остала родбина.

Број 70
192 (1—1)

ЈА АНА ЧИЛАГ

са својом 185 центиметара дугом плавом и бужином косом, која је нарасла употребљујући наших 14 мјесци помаду сопственог производа. Моја је помада испитана од најгласавитијих ауторитета и пронађена као једино средство против испадања коса, а достиже се сигуран успјех за рашћене косе. Призната је као једино и најбоље средство за сјачање гјењаче. Употребом моје помаде ојача код госпде брзи и коса и добију последије кратке употребе како брзи тако и коса природну свјетлост и јачину а отклони сједућу косе све до дубоке старости.

Цијена 1 судића крупа 2, 4, 6 и 10.

Наручбине се отпремју поштом сваки дан омиа, који ловац унапријед пошљу или привољу, да им се пошљика поувекем пошљае.

Наручбине се шаљу на:
ANNA CSILLAG
Wien, I., Seilergasse, 5.

Број 31
17 (18—20)

Бранко Шобајић фотграфира сваки дан од 8 у јутро до 12. у кући Петка Пајевнића.

Број 71
17 (1—1)